EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 1.3.2024
COM(2024) 92 final

2024/0048 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

Tonga ühinemise kohta ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelise majanduspartnerluse vahelepinguga

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Lisatud nõukogu otsuse ettepanek on õiguslik vahend, millega kiidetakse Euroopa Liidu (EL) nimel heaks Tonga ühinemine ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelise majanduspartnerluse vahelepinguga (edaspidi „leping“) vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõikele 6.

12. juunil 2002 andis nõukogu komisjonile loa alustada Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikidega läbirääkimisi majanduspartnerluslepingute sõlmimiseks.

30. juulil 2009 kirjutas EL alla majanduspartnerluse vahelepingule ühelt poolt liidu (tollal Euroopa Ühenduse) ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahel. Paapua Uus-Guinea kohaldab majanduspartnerluse vahelepingut ajutiselt alates 20. detsembrist 2009 ja Fidži Vabariik alates 28. juulist 2014.

Majanduspartnerluse vahelepingu artikliga 80 on ette nähtud, et muudel Vaikse ookeani saareriikidel on võimalik lepinguga ühineda. Sellest tulenevalt ühinesid lepinguga Samoa Iseseisvusriik, kes kohaldab seda ajutiselt alates 31. detsembrist 2018, ja Saalomoni Saared, kes kohaldavad seda ajutiselt alates 17. maist 2020.

Tonga esitas 13. juulil 2023 komisjonile majanduspartnerluse vahelepinguga ühinemise taotluse koos turulepääsu pakkumisega. Komisjon hindas pakkumist ja leidis, et see on vastuvõetav. Seega viis komisjon liidu nimel läbirääkimised lõpule.

• Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Käesoleva ettepanekuga rakendatakse koostöölepingut ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühma ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahel (AKV-ELi partnerlusleping ehk Cotonou leping, mis asendatakse AKVRO-ELi lepinguga (Cotonou lepingu järgne leping))[1].

Tonga ühinemine ELi, Fidži, Paapua Uus-Guinea, Samoa ja Saalomoni Saarte majanduspartnerluse vahelepinguga,[2] mis on asümmeetriline ning WTO eeskirjadele vastav kaubandusleping, tugevdab ELi ja partnerriikide vaheliste kaubandussuhete õigusraamistikku ning hõlbustab vastastikust kaubavahetust. Samuti kaasab see Tonga majanduspartnerluse vahelepinguga kehtestatud ühiste eeskirjade ja institutsioonide süsteemi.

Pärast seda, kui Maailmapank liigitas Tonga suurema keskmise sissetulekuga riigiks, eemaldati riik 2019. aastal üldiste tariifsete soodustuste kava raames soodustatud riikide nimekirjast ja Tonga ei saa alates 1. jaanuarist 2021 enam kasutada üldisi tariifseid soodustusi (tollimaksu- ja kvoodivaba pääsu ELi turule).

Ühinemise järel ja seni, kuni Vaikse ookeani piirkonna riikidest lepinguosalised (Fidži, Paapua Uus-Guinea, Samoa ja Saalomoni Saared) ei ole veel oma asjakohaseid siseriiklikke menetlusi lõpule viinud, kohaldavad EL ja Tonga lepingut ajutiselt, tingimusel et nad teatavad

[1] ELT L 287, 4.11.2010, lk 3. Lepingut on muudetud 25. juunil 2005 Luxembourgis alla kirjutatud lepinguga (ELT L 209, 11.8.2005, lk 27) ja 22. juunil 2010 Ouagadougous alla kirjutatud lepinguga (ELT L 287, 4.11.2010, lk 3).

[2] Nõukogu 13. juuli 2009. aasta otsus ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelise majanduspartnerluse vahelepingu allakirjutamise ja esialgse kohaldamise kohta (ELT L 272, 16.10.2009, lk 1).

teineteisele lepingu artikli 76 lõike 3 kohaselt kirjalikult selleks vajalike menetluste lõpuleviimisest.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Majanduspartnerlusleping sisaldab kestlikku arengut käsitlevaid sätteid (artikkel 3), millega osalised kinnitavad veel kord, et kestliku arengu eesmärk on lepingu sätete lahutamatu osa kooskõlas Cotonou lepingus sätestatud üldiste eesmärkide ja põhimõtetega, eelkõige üldise kohustusega vähendada ja lõpuks kaotada vaesus meetoditega, mis vastavad kestliku arengu eesmärkidele.

Majanduspartnerluse vaheleping on arengule suunatud kaubandusleping, mis pakub Tongale asümmeetrilist turulepääsu ja võimaldab tal kaitsta tundlikke sektoreid liberaliseerimise eest, hõlmates samas mitmeid kaitsemeetmeid ning noore tootmisharu kaitsesätet. Lisaks sisaldab see päritolureegleid käsitlevaid sätteid, mis lihtsustavad Tonga eksporti ELi. Nimetatud sätted aitavad täita poliitikavaldkondade arengusidususe eesmärki[3] ning on kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 208.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Käesoleva nõukogu otsuse õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise leping, eriti selle artikli 207 lõike 4 esimene lõik koostoimes artikli 218 lõike 6 punkti a alapunktiga v.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ühine kaubanduspoliitika kuulub Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 lõike 1 punkti e kohaselt liidu ainupädevusse.

- **Proportsionaalsus**

Käesolev ettepanek on vajalik selleks, et täita liidu rahvusvahelisi kohustusi, mis on sätestatud AKV-ELi partnerluslepingus, ja eelkõige kehtestada uus, WTO eeskirjadele vastav kauplemiskord, kaotades lepinguosaliste vahel järk-järgult kaubandustõkked ja süvendades koostööd kõikides kaubandusega seotud valdkondades.

- **Vahendi valik**

Käesolevas ettepanekus esitatud eesmärgi saavutamiseks ei ole võimalik kasutada muud õiguslikku vahendit.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ei kohaldata

- **Mõjuhinnang**

AKV-ELi majanduspartnerluslepingute mõju kestlikkusele hinnati aastatel 2003–2007. Selle projekti tingimused avaldas Euroopa Komisjon 2002. aastal konkurentsil põhineva

[3] Poliitikavaldkondade arengusidususe kaudu püüavad EL ja selle liikmesriigid võtta arvesse arengueesmärke poliitikavaldkondades, mis tõenäoliselt mõjutavad arenguriike. Poliitikavaldkondade arengusidususe abil püütakse minimeerida vastuolusid ja suurendada koostoimet ELi eri poliitikavaldkondade vahel. Sellega püütakse suurendada arengukoostöö tõhusust ELi partnerriikide kasuks.

pakkumismenetluse raames. Pakkumismenetluse tulemusel sõlmiti 2002. aasta augustis viieaastane raamleping ettevõtjaga PwC France. Mõjuhinnangu lõpparuande kavand esitati Euroopa sidusrühmadele ELi kodanikuühiskonna dialoogi raames toimunud kohtumisel, mille Euroopa Komisjon korraldas 23. märtsil 2007 Brüsselis Belgias. Uut mõjuhinnangut ei ole tehtud, sest tegemist on algatusega, mis käsitleb ühinemist olemasoleva lepinguga, mida juba kohaldavad teised Vaikse ookeani saareriigid, mille struktuursed omadused ning majanduslik ja sotsiaalne olukord on võrreldavad Tonga omaga.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Tonga majanduspartnerluse vahelepinguga ühinemise heakskiitmise suhtes ei kohaldata õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi menetlusi, leping ei too liidu VKEdele kaasa kulusid ega tekita küsimusi digitaalse keskkonna seisukohast.

- **Põhiõigused**

Ettepanek ei mõjuta põhiõiguste kaitset liidus.

4. MÕJU EELARVELE

Tonga saab kõikide toodete jaoks täielikult tollimaksu- ja kvoodivaba juurdepääsu ELi turule ning avab vastutasuks oma turu järk-järgult ELi toodetele. Mõju eelarvele puudub, sest lepinguga ühinemise tulemusel jätkub suuresti Tonga pääs (nagu varem standardse üldiste tariifsete soodustuste kava alusel) ELi turule samadel soodustingimustel.

5. MUU TEAVE

- **Ühinemisest ettevõtjatele tulenev kasu**

Majanduspartnerluse vahelepinguga kehtestatakse tingimused, mille alusel ELi ettevõtjad saavad täies ulatuses kasutada kummagi lepinguosalise majanduse pakutavaid võimalusi. Majanduspartnerluse vahelepingu rakendamise käigus vabastatakse ELi tööstustoodete eksportijad enamikul juhtudest Tongasse eksportimisel tollimaksude tasumisest. See vastab 1994. aasta GATTi artikli XXIV kriteeriumidele (kaotada tollimaksud ja muud kaubanduspiirangud põhimõtteliselt kogu pooltevahelises kaubanduses). Pakkumine jääb suuremalt osalt WTO künnise piiresse, see tähendab, et liberaliseeritakse 78,9 % (tariifiridades), mis vastab 81 %-le ELi 20 aasta ekspordimahust. Tonga säilitab tollimaksu- ja kvoodivaba pääsu ELi turule.

Majanduspartnerluse vahelepinguga kehtestatakse ka tingimused, mis käsitlevad selliseid valdkondi nagu kestlik areng, tehnilised kaubandustõkked, sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed jms. Lisaks osalevad majanduspartnerluse vahelepingu osalised lepingu alusel loodud kaubanduskomitees. ELi võimalus kasutada lepinguga ette nähtud kahepoolset vaidluste lahendamise mehhanismi aitab kaasa eesmärgile tagada ELi ettevõtjate jaoks Vaikse ookeani piirkonna riikides läbipaistev, mittediskrimineeriv ja prognoositav keskkond.

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Tonga osaleb majanduspartnerluse vahelepingu artikli 68 alusel loodud kaubanduskomitees, mis tegeleb kõigi lepingu rakendamiseks vajalike küsimustega, sealhulgas lepingu rakendamise järelevalve ja läbivaatamisega, tehniliste kaubandustõkete ning sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetega seotud koordineerimise ja konsulteerimise, prioriteetsete sektorite ja toodete ning nendel põhinevate koostöövaldkondade kindlakstegemise ja läbivaatamisega

ning soovituste esitamisega lepingu muutmiseks. Kaubanduskomitee koosneb lepinguosaliste esindajatest.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata

- **Ettepaneku erisätete üksikasjalik selgitus**

Ettepaneku artiklite 1 ja 2 sätted käsitlevad Tonga majanduspartnerluse vahelepinguga ühinemise liidu nimel heakskiitmist ja teadet, millega Euroopa Liit väljendab nõusolekut Tonga lepinguga ühinemiseks ning lepingu ajutiseks kohaldamiseks vastavalt selle artikli 76 lõikele 3.

Artiklis 3 täpsustatakse, et ühinemise heakskiitmist ei tohi tõlgendada viisil, mis võimaldaks sellest tulenevatele õigustele või kohustustele vahetult tugineda liidu või liikmesriikide kohtutes.

Artiklis 4 määratakse kindlaks otsuse jõustumise kuupäev.

2024/0048 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

Tonga ühinemise kohta ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelise majanduspartnerluse vahelepinguga

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõike 4 esimest lõiku koostoimes artikli 218 lõike 6 teise lõigu punkti a alapunktiga v,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi nõusolekut[4]

ning arvestades järgmist:

(1) 12. juunil 2002 andis nõukogu komisjonile loa alustada läbirääkimisi Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide rühmaga majanduspartnerluslepingute üle[5].

(2) Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelisele majanduspartnerluse vahelepingule[6] („majanduspartnerluse vaheleping“), millega loodi majanduspartnerluslepingu raamistik, kirjutati alla 30. juulil 2009 Londonis. Paapua Uus-Guinea on majanduspartnerluse vahelepingut ajutiselt kohaldanud alates 20. detsembrist 2009 ja Fidži Vabariik alates 28. juulist 2014.

(3) Majanduspartnerluse vahelepingu artiklis 80 on kehtestatud sätted muude Vaikse ookeani saareriikide ühinemise kohta. Sellest tulenevalt on Samoa Iseseisvusriik ja Saalomoni Saared majanduspartnerluse vahelepinguga ühinenud ja kohaldavad seda ajutiselt vastavalt alates 31. detsembrist 2018 ja 17. maist 2020.

(4) 13. juulil 2023 esitas Tonga liidule ühinemistaotluse koos turulepääsu pakkumisega.

(5) Komisjon hindas Tonga pakkumist ja leidis, et see on vastuvõetav. Sellest tulenevalt viis komisjon läbirääkimised Tongaga 27. septembril 2023 lõpule.

(6) Vastavalt lepingu artikli 76 lõikele 3 alustavad liit ja Tonga majanduspartnerluse vahelepingu ajutist kohaldamist kümme päeva pärast seda, kui nad on teatanud teineteisele kirjalikult, et selleks vajalikud menetlused on lõpule viidud.

(7) Tonga ühinemine majanduspartnerluse vahelepinguga tuleks liidu nimel heaks kiita, tingimusel et Tonga annab kõnealuse lepingu artikli 80 lõike 2 kohaselt ühinemisakti hoiule,

---

4 Euroopa Parlament andis oma nõusoleku [kuupäev].

5 Nõukogu direktiivid, mis käsitlevad majanduspartnerluslepingute üle peetavaid läbirääkimisi Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani riikide ja piirkondadega (9930/02 (DG E II) HH/sg).

6 Nõukogu 13. juuli 2009. aasta otsus 2009/729/EÜ ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelise majanduspartnerluse vahelepingu allakirjutamise ja esialgse kohaldamise kohta (ELT L 272, 16.10.2009, lk 1).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Tonga ühinemine ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja teiselt poolt Vaikse ookeani piirkonna riikide vahelise majanduspartnerluse vahelepinguga (edaspidi „majanduspartnerluse vaheleping“) kiidetakse liidu nimel heaks, tingimusel et Tonga annab kõnealuse lepingu artikli 80 lõike 2 kohaselt ühinemisakti hoiule.

2. Komisjoni president teatab liidu nimel majanduspartnerluse vahelepingu teistele osalistele ja Tongale, et liit on Tonga ühinemise majanduspartnerluse vahelepinguga heaks kiitnud.

3. Käesolevale otsusele on lisatud Tonga turulepääsu pakkumise dokumendid.

Artikkel 2

1. Majanduspartnerluse vahelepingu ajutiseks kohaldamiseks liidu ja Tonga vahel esitab komisjoni president liidu nimel majanduspartnerluse vahelepingu artikli 76 lõikes 3 osutatud teate.

2. Liit ja Tonga alustavad majanduspartnerluse vahelepingu ajutist kohaldamist kümme päeva pärast seda, kui nad on lõike 1 kohaselt teineteisele kirjalikult teatanud, et selleks vajalikud menetlused on lõpule viidud.

Artikkel 3

Tonga majanduspartnerluse vahelepinguga ühinemise heakskiitmist ei tõlgendata viisil, mis võimaldaks sellest tulenevatele õigustele või kohustustele vahetult tugineda liidu või liikmesriikide kohtutes.

Artikkel 4

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja